

aan het Rijksbureau van Hout en Leer, het zgn. Consentgeld *f* 0,005 oftewel een halve cent per paar. Op iedere klomp moet daarom een zegel worden geplakt. Ook deze maatregel leidt in de praktijk tot vele problemen.

Het repareren van klompen met hout dat voor de vervaardiging van klompen is bestemd, wordt verboden.

Op 8 december 1942 is er een vergadering in Groningen; de jaarlijkse Klompenbeurs en Keuring. Uit het verslag blijkt dat men zeer fel gekant is tegen de vele maatregelen van het Rijksbureau voor Huid en Leder.

Men ziet de problemen alleen maar toenemen en veel klompen vinden hun weg naar de gebruikers via de zwarte handel.

Omvang van de klompenindustrie in Nederland – 1942

Categorie	aantal onder- nemingen	aantal personen incl. bedrijfshoofd	aantal paren klompen
handwerk	1.231	1.691	957.000
machinaal	596	2.835	4.543.000
totaal	1.827	4.526	5.550.000

Bron: Etin, 1980, nr. 1.

Klompenmuseum Gebr. Wietzes

Postbus 13, 9765 ZG Paterswolde

Wolfhorn 1a, 9761 BA Eelde

Telefoon: 050 - 3091181

www.klompenmuseum.nl

Ontwikkeling van de Klompenindustrie in de 20ste eeuw

Klompenmuseum

Gebr. Wietzes

te

Eelde

Ontwikkeling in de Klompenindustrie in de 20ste eeuw

Na 1890 loopt de verkoop van klompen sterk terug. De opkomende schoenenindustrie, die de leren schoen als goedkoop massaproduct gaat vervaardigen is hiervan de oorzaak.

Met het uitbreken van de eerste Wereldoorlog in 1914 breken er voor de klompenmakers gunstige tijden aan. Door de schaarste aan leren schoenen en het vrijwel tot stilstand komen van de Belgische klompeninvoer trekt de klompenverkoop sterk aan.

Vele klompenbedrijven beleven een periode van bloei. De prijs van klompen stijgt en om de nood te lenigen besluit de Tweede Kamer klompenbonnen te verstrekken.

Na deze oorlogsperiode gaat het weer snel bergafwaarts met de verkoop van klompen. Vele klompenmakerijen gaan sluiten en dit proces zet zich ondanks de mechanisatie van vele nog bestaande bedrijven in de gehele eeuw voort.

Ook gedurende de tweede Wereldoorlog en een korte periode daarna neemt de klompenverkoop weer sterk toe. Na 1945 volgt een volledige mechanisatie van het arbeidsproces (ook bij de fa. Wietzes), waarbij een gebrek aan leren schoeisel weer een belangrijke rol speelt. Er volgt een korte opleving van de klompenindustrie.

dat is 1.800 per week! Kinderen op blote voeten die klomp noch schoen hebben. Dan moet je zulke kinderen de mededeling doen: wij mogen niet verkopen! Nu vraag ik mij af, is dat toelaatbaar, wanneer je klompen klaar hebt staan en toch zulke stakkers weer weg moet sturen.”

Er volgen maatregelen i.v.m. de elektriciteitsvoorziening: een klompenmaker mag 75% van zijn afname in 1940 gebruiken. In augustus 1942 is er een tekort aan hout in Limburg en Noord Brabant. Grossiers dienen een schriftelijke vergunning te hebben om klompen te verkopen (aanvraag via formulier no. 515 in drievoud).

Alle af te leveren klompen dienen opeens voorzien te zijn van een inschrijvingsnummer. Dit nummer moet duidelijk leesbaar zijn aangebracht op de buitenzool van de klomp en wel door middel van een rubber stempel.

Op 27 augustus 1942 volgt een waarschuwing aan alle klompenmakers over het inzenden van formulier C in tweevoud:

“De eerste aanmaning is blijkbaar aan doven gezegd, daar het getal achterblijvers nauwelijks merkbaar is geslonken en nog 400 bedraagt. Het herhalen van dit verzoek zal zonder sancties wel evenmin baten, zodat besloten is, dat degene die niet aan het einde dezer maand zijn formulier zal hebben ingezonden van alle houttoewijzing zal worden uitgesloten. Wie niet horen wil, moet voelen.”

Aan de vraag naar klompen kan niet meer worden voldaan. Klompenmakers pleiten voor een eerlijke verdeling: doe de klomp op de bon. Ook als de situatie later steeds meer verslechtert, komt het daar niet van.

Er volgt nog een extra belasting, die betaald moet worden

Een voorbeeld:

- 1ste kwaliteit Mannenklompen (populier) f 1,38
(iep of wilg) f 1,63
- meerkleurig geveerd, 1 keer grondverf, 2 keer lakken f 0,16
- geveerd 1 kleur, 1 keer grondverf, 2 keer lakken f 0,13

Er komen nieuwe verordeningen m.b.t. Personeel, loonmaatregelen en verordeningen van ijzer en tweedehands machines.

Het vakblad schrijft enthousiast over de gang van zaken:

“Er is volop werk in onze branche, het leeft er en het draait en werkt en werkt. Een levend bedrijf in een tijd als deze. Vergelijkt u maar weer en dan vraag ik u in gemoede: leven wij klompenmakers niet in een glorie tijdperk? Eenheid in organisatie! En maximum prijzen. Wat wil je nog meer?”

De vraag naar klompen blijft stijgen. Het tekort aan hout neemt toe. Er komt een regeling voor wilgenhout: alles is bestemd voor de klompenmakerij. Daarnaast komt een distributieregeling voor hout, bestemd voor de fabricage van klompen en houten zolen.

Men spreekt over distributie van klompen; de angst is groot dat grossiers de zaak geheel in handen zullen krijgen.

Op 2 juli 1942 wordt in St. Oedenrode feestelijk de vakschool voor de klompenmakerij geopend.

Een klompenmaker bij Deventer klaagt via een ingezonden brief in het Vakblad over het verbod om aan particulieren klompen te verkopen:

“Elke dag komen bij mij 300 mensen om klompen vragen,

Het verloop van het aantal klompenbedrijven en van de werknemers in de Bedrijfstak tussen 1919 en 1977.

<i>Jaar</i>	<i>1919</i>	<i>1930</i>	<i>1941</i>	<i>1950</i>	<i>1960</i>	<i>1968</i>	<i>1977</i>
<i>bedrijven</i>	3.884	2.403	1.827	1.109	540	216	113
<i>personen</i>	8.396	5.019	4.526	2.978	1.226	738	475

Bronnen:

De gegevens over de jaren 1919, 1930, 1959 en 1960 zijn ontleend aan CBS publicaties; Over 1941 aan het rapport van C. Plomp, ‘De Klompenmakerij in Nederland’; Over 1968 aan een Mededeling van A. Neuteboom, Rijksnijverheidsconsulent Voor de klompenindustrie; Over 1977 aan Een artikel in Etin, 1980, nr. 1 door J.H. van Veere, gedelegeerd secretaris van de N.V.K.

Klompenmakerijen.

De ruim 1.500 klompenmakerijen die in 1949 stonden ingeschreven bij de Vakgroep Klompenindustrie waren voor 62 % handwerkbedrijven en voor 38 % machinaal geïnstalleerd.

Bron:

De Vaktaal van de Nederlandse Klompenmakers door J.J.A. van Bakel

Ontwikkeling van de klompenindustrie gedurende de Tweede Wereldoorlog

Op 16 mei 1941 wordt in bezet Nederland de vakgroep “De Nederlandsche Klompenmakerij” opgericht. Het is een naar Duits model opgezette bedrijfsorganisatie. Een poging om de afzonderlijke bonden in stand te houden mislukt.

Via het vakblad dat wekelijks verschijnt worden de leden over de nieuwe organisatie ingelicht.

Per Provincie wordt een provinciale leider aangesteld. De provincies worden onderverdeeld in rayons met ieder een rayonleider. Deze personen spelen een belangrijke rol bij het naleven van allerlei verordeningen die gaan komen. Bijv. bij de houtdistributie. Zo mocht een klompenmaker alleen maar stamhout verwerken. De rest van de boom was bestemd voor andere houtverwerkende industrieën. Alles wordt centraal geregeld door o.a. het Rijksbureau voor Hout. Klompenmakers krijgen te maken met vele regelingen en verordeningen. De controles op naleving worden steeds strenger; overtreders kunnen rekenen op zware straffen. Klompenmakers die hun belastingaanslag niet op tijd hebben voldaan krijgen geen hout meer toegewezen.

Het wordt de klompenmakers verboden om klompen te leveren aan winkeliers en gebruikers die niet voor mei 1940 tot hun geregelde afnemers behoorden.

Er volgen prijzenbeschikkingen voor hout, distributieregelingen voor machines en een prijsbeschikking voor levering van klompen aan grossiers, de Duitse Wehrmacht en in Duitsland gevestigde afnemers.